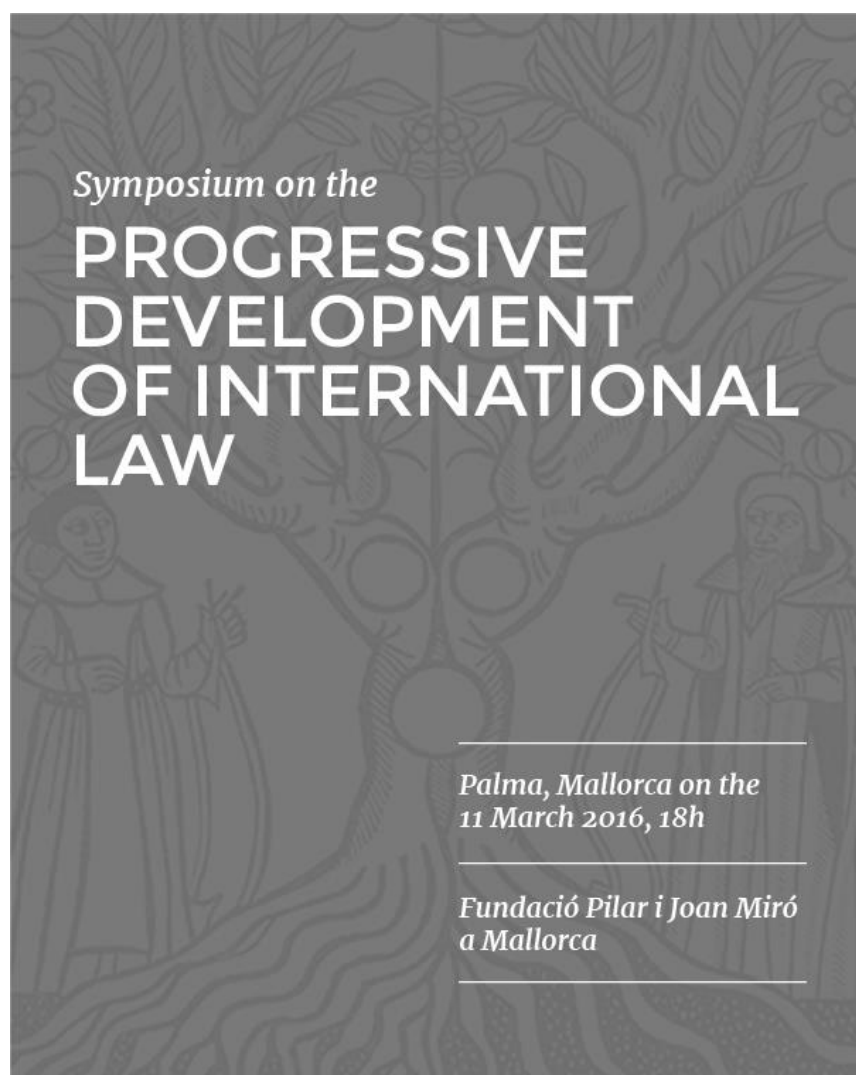

**SYMPOSIUM ON THE PROGRESSIVE DEVELOPMENT OF
INTERNATIONAL LAW**

Ponència del Prof. Sr. Albert Pont

“El procés sobiranista de Catalunya en el marc internacional. Possibles repercussions al seu entorn”.

Ponència: “El procés sobiranista de Catalunya en el marc internacional. Possibles repercussions al seu entorn”.

Prof. Sr. Albert Pont

President del Cercle Català de Negocis. Especialista en Dret Internacional i Relacions Internacionals. Professor de Relacions Internacionals en el Màster de Diplomàcia i Acció Exterior (Diplocat). Llicenciat en Ciències Polítiques i de l'Administració per UAB. Executive MBA per La Universitat Ramon Llull. Autor dels llibres *Delenda est Hispania*, i *AD DEN DUM l'endemà de la independència*.

Palma, Mallorca, 11 de març de 2016

L'impacte de la independència de Catalunya

La subjectivitat internacional de Catalunya

Des dels seus origen la Corona catalana tenia plena subjectivitat internacional. Fins el 1716 va gaudir de totes les manifestacions de la subjectivitat internacional que avui s'atribueix als Estats independents.

Catalunya gaudia del *ius comunicandi*, o capacitat de mantenir relacions amb altres entitats dotades de subjectivitat internacionals i, per tant, igualment membres de la comunitat internacional de l'època. Catalunya es relacionava amb altres entitats sobiranes, en base a la seva igualtat jurídica. Les seves relacions amb altres entitats estaven subjectes als usos i costums que el Dret Internacional Pública havia anat consolidant amb la pràctica. El fet que fos un principat i no un regne, era una qüestió interna que no afectava la seva subjectivitat internacional.

També gaudia del *ius legationis*, és a dir, de la capacitat d'establir missions diplomàtiques permanents, al cap davant de les quals hi havia un representant diplomàtic amb rang d'ambaixador dotat d'un estatus especial i d'un règim de privilegis i immunitats específic, que es va consolidar en el Protocol d'Aquisgrà de 1818, i que avui regula les missions diplomàtiques entre els Estats mitjançant la Convenció de Viena de 1961.

Catalunya també tenia la capacitat de comprometre's internacionalment (*ius contrahendi*) amb altres membres de la comunitat internacional, mitjançant la conclusió de tractats sotmesos al Dret Internacional Públic que és l'ordenament que regula la relació entre les entitats dotades de subjectivitat internacional.

També tenia responsabilitat internacional, activa i passiva. És a dir, era responsable del compliment dels compromisos adquirits en l'àmbit internacional i sotmesos al Dret Internacional Públic. I al mateix temps, podia reclamar davant de tercers per l'incompliment de la manifestació en obligar-se d'altres parts dels tractats en els que era part contractant.

Catalunya, com qualsevol altre Estat, també tenia la capacitat de fer la guerra i declarar la pau. I com a tal, estava subjecte als usos i costums de la guerra (*ius in bello*), codificats amb posterioritat en diversos instruments al llarg del s. XIX.

Però sobre totes les manifestacions de la subjectivitat internacional del Principat de Catalunya, cal destacar molt especialment la seva participació en la codificació i el desenvolupament progressiu del Dret Internacional, antecedents dels mateixos mecanismes continguts en l'article 15 de la Carta de les Nacions Unides. La codificació suposa la sistematització de normes sobre les que hi havia una pràctica perfectament consolidada. En canvi, per desenvolupament progressiu s'entén la capacitat de generar normes a través de la pràctica i la cristallització de nous costums en àmbits en els que no hi ha una pràctica internacional consolidada. En aquest sentit la gran aportació de Catalunya al Dret Internacional Públic, va ser el Dret Consular i el Dret Marítim, que sovint s'entrellaçaven. De fet, Catalunya va crear la institució consular que posteriorment adaptarien totes les potències marítimes del món. Va crear les normes marítimes (usos del port de Barcelona) que posteriorment servien per codificar el Dret Marítim en el Llibre del Consolat del Mar (1320) i la seva edició Mallorquina de 1345. El Llibre del Consolat del Mar recull les normes marítimes i els costums del mar aplicats als mariners catalans des de temps immemorial. Aquesta primera codificació del Dret Marítim va estar vigent en la Mediterrània fins el s. XVII i a Espanya fins a l'adopció del Codi Marítim durant el s. XIX. Però a més va influenciar la codificació del Dret Marítim contemporani recollit en les quatre convencions de Ginebra de 1958 i en la Convenció de Montego Bay de 1982.

Així mateix, va crear el Dret Consular i la institució consular amb una xarxa de més de 140 consolats del Mar repartits pels principals ports de la Mediterrània i l'Atlàntic. La institució consular naixia en paral·lel a la institució diplomàtica, per dirimir els afers comercials i marítimes a fi d'evitar que els comerciants i mariners catalans s'haguessin

de sotmetre a les lleis i la jurisdicció de tribunals estrangers. Avui la seva aportació està recollida en la Convenció de Viena de 1963.

A més, fins el 1716 encara pesaven els règims d'estrangeria dins els territoris de la Monarquia Hispànica. Els règims d'estrangeria impedièn que els súbdits d'una Corona poguessin exercir càrrecs públics i oficis en el territori de l'altra Corona de la mateixa Monarquia Hispànica. Malgrat compartir un mateix monarca, els nostres avantpassats eren considerats estrangers fora de les terres de la seva pròpia Corona. I a l'inrevés, els súbdits de la Corona de Castella eren considerats estrangers a la Corona Catalana. Els Decrets de Nova Planta (1716) varen suprimir el règim d'estrangeria pels súbdits de Castella als territoris de la Corona Catalana. Però mai varen ser suprimits els règims d'estrangeria pels catalans als territoris de la Corona de Castella. De fet, avui encara pesen a Espanya. Tot just un 0,8% dels diplomàtics espanyols amb rang d'ambaixadors i un 4% dels ministres del govern són catalans d'origen, molts d'ells descendents de funcionaris i militars espanyols destinats a Catalunya durant el règim franquista, la qual cosa fa molt més irrellevant la nostra presència en els alts càrrecs de l'administració de l'Estat i del govern espanyol.

Cap de les capacitats anteriorment descrites correspon a entitats privades, si no a entitats sobiranes, políticament independents i dotades de plena subjectivitat internacional. Per tant, podem concloure que la nostra Corona era una entitat dotada de totes les atribucions que avui tenen els Estats independents.

Des del punt de vista del Dret Internacional, la nostra annexió a la Corona de Castella va ser un acte il·legal. Es va dur a terme mitjançant una guerra d'agressió, que va sotmetre tots els territoris de la nostra Corona a una autoritat forana. La nostra annexió forçosa a la Corona de Castella violava el principi d'igualtat dels Estats. Però sobre tot, constitueix l'acte de creació de l'Estat espanyol, tal i com avui l'entem. Els decrets de nova planta, al seu torn, són l'antecedent directe del constitucionalisme espanyol. El sotmetiment del nostre poble encara és ben perceptible en l'ordenament constitucional actual (regionalització de la llengua, impediment de confederació entre territoris catalans anteriorment units...).

Per tant, és un error plantejar la independència de Catalunya com un cas de secessió d'una part del territori de l'Estat espanyol. No podem ignorar la legitimitat històrica del procés sobiranista, però sobre tot no podem ignorar la il·legitimitat de la creació de l'Estat espanyol. Caldria plantejar el procés sobiranista com un cas de dissolució de l'Estat espanyol. De fet, la independència de Catalunya obrirà un camí per a moltes altres comunitats. Arribarà un moment en el que els territoris espanyols no emancipats no tindran prou pes com per poder mantenir la personalitat jurídica de l'Estat espanyol. Nombroses autoritats espanyoles (Gallardón, Margallo, etc.) han manifestat que una Espanya sense Catalunya, no és Espanya. I de fet tenen raó.

La primera conseqüència de la independència de Catalunya és el reconeixement del dret a l'autodeterminació de tots els altres pobles que formaven la Corona Catalana en el moment de l'annexió a la Corona de Castella com a conseqüència de la Guerra de

Successió Espanyola. Això no vol pas dir que tots ells hagin d'exercir aquest dret en el mateix moment i en la mateixa forma que ho faci el Principat. Tampoc vol dir necessàriament, que altres pobles igualment catalans, hagin d'adoptar el mateix camí que Catalunya. Només vol dir que tenen el mateix dret a l'autoderminació que els catalans del Principat i que la nostra constitució ha de deixar la porta oberta a la reunificació catalana.

Així mateix, la nostra constitució i la primera llei de la nacionalitat que aprovi el Parlament de Catalunya han de reconèixer el dret d'opció a la nacionalitat catalana de tots aquells catalans que formant part de la mateixa nació històrica, avui integren altres comunitats autònomes de l'Estat espanyol. És més, l'exercici del dret d'opció a la nacionalitat catalana, no hauria de suposar expressament la renúncia de la nacionalitat espanyola. De la mateixa manera que els catalans amb origen fora de Catalunya han de tenir el dret a la doble nacionalitat (catalana i espanyola) els catalans residents fora de Catalunya han de poder gaudir d'aquest mateix dret que hauria de recollir un tractat bilateral de doble nacionalitat entre Espanya i Catalunya semblant als que ja té signats amb altres Estats amb qui manté llaços històrics comuns. Amb això s'hauria d'estendre el règim de les minories nacionals transfrontereres als catalans de la Franja i de les Balears.

La legislació catalana hauria d'incloure el concepte de minoria nacional transfronterera segons la terminologia de la Comissió de Venècia del Consell d'Europa. Es tractaria de distingir els comunitats nacionals amb presència ancestral en el territori i dotar-los d'un règim de drets i llibertats que hauria d'incloure el dret a l'autodeterminació: Vall d'Aran, Franja de Ponent i Balears. Cap altra territori català tindria dret a l'autodeterminació. En primer lloc, per que la independència ha de respectar el principi de *uti possidetis iure*, que estableix que el nou Estat ha de respectar els límits interns de l'Estat del qual s'independitza. Però com diem les minories nacionals transfrontereres han de ser considerades com una excepció a la norma general.

Un altre àmbit a considerar és el repartiment dels béns i deutes de l'Estat espanyol. Evidentment, una Catalunya independent haurà d'assumir una part del deute públic de l'Estat espanyol. Però hem de considerar que només ho podrà fer si Espanya i els seus creditors reconeixen la independència de Catalunya. L'Estat que no ens reconegui ens estarà dient que per a ell, a tots els efectes, no hem deixat de ser una regió d'Espanya i per tant, una entitat sense sobirania ni subjectivitat internacionals. Per tant, mentre no ens reconeguin cap creditor podrà reclamar a Catalunya una part del deute públic espanyol.

A més, l'assumpció d'una part del deute públic espanyol està condicionada a la transmissió d'una part equivalent dels seus actius. Mentre no hi hagi repartiment d'actiu no pot haver repartiment de passius.

Sigui com sigui, la situació és favorable per a Catalunya. Actualment, estem assumint un 31% de tot el deute públic de l'Estat espanyol. En canvi com a Estat independent,

n'hauríem d'assumir entre un 16-18% segons els propis informes del Ministeri d'Afers Exterior espanyol (Informe Margallo, 2014).

Catalunya no té una capacitat infinita d'assumir deute de l'Estat espanyol. Per tant, haurà d'assumir part del deute que Espanya hagi contret amb altres països que reconeixin expressament la nostra independència, fins arribar al 16-18% que requereix el Dret Internacional. Aquells Estats que no reconeixin la independència de Catalunya en els sis mesos següents a la seva independència hauran renunciat al dret de poder-nos reclamar una part del deute que Espanya hagi contret amb ells. Però a més, Catalunya sí que els podrà continuar reclamant una part equivalent del deute que ells hagin contret amb Espanya.

A més, de la part proporcional de béns i deutes, Espanya ha de transferir a Catalunya tota la nostra aportació històrica.

Un altre àmbit a considerar és el de la transmissió a Catalunya dels tractats internacionals signats per Espanya. Els tractats bilaterals es transmeten mitjançant una notificació verbal. No suposa l'admissió de Catalunya al tractat en qüestió, si no la celebració d'un nou tractat amb idèntic contingut però amb parts diferents (Catalunya i el tercer Estat). Això és molt important per a Catalunya per que la conclusió d'un tractat bilateral té com a conseqüència el reconeixement d'Estats.

Per la seva banda, els tractats multilaterals es transmeten mitjançant una notificació de successió que s'ha de transmetre per escrit a la resta de les parts del tractat. La successió entra en vigor de forma immediata i no suposa cap interrupció en l'aplicació dels tractats.

Ara bé, personalment sóc favorable a que Catalunya suspengui l'aplicació de tots els tractats amb aquells Estats que no ens reconeixin. No podem tenir-hi relacions subjectes al Dret Internacional, ordenament que regula la relació entre Estats, si no som reconeguts com a tal.